

Білет 25. Пытанне 1. Сацыяльна-эканамічнае развіццё Рэспублікі Беларусь: прыярытэты дзяржаўнай палітыкі, дасягненні ў галіне прамысловасці, сельскай гаспадаркі, сацыяльнай сферы.

Сацыяльна-эканамічнае развіццё ў 1990-я гг.

З распадам СССР карэнным чынам змянілася сацыяльна-эканамічнае становішча тэрыторыі Беларусі. Распад СССР прывёў да разрыву эканамічных сувязей паміж былымі савецкімі рэспублікамі, да падзення ўзроўню прамысловай вытворчасці і рэальных даходаў насельніцтва, да заняпаду сельскай гаспадаркі. Значна вырасла інфляцыя (рост коштаў) і ўзровень беспрацоўя. Многія жыхары краіны аказаліся за рысай беднасці.

Прыярытэтным пытаннем стала пытанне выхаду з крызісу і пошук шляхоў пераходу ад камандна-адміністрацыйнай эканомікі да рыначнай. Сярод першых мерапрыемстваў, праведзеных у пачатку 90-х гг. варта адзначыць увядзенне свабоднага цэнаўтварэння, дазвол арэнды, індывідуальнай уласнасці. Пачнецца працэс прыватызацыі - раздзяржаўлення, перадачы з дзяржаўнай уласнасці ў прыватную заводаў і фабрык.

У другой палове 90-х гг. Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка ўзяў курс на выпрацоўку беларускай сацыяльна-эканамічнай мадэлі развіцця, прыярытэтам якой стала пабудова сацыяльна-арыентаванай рыначнай эканомікі. Дадзеная мадэль спалучае перавагі рыначнай эканомікі і канкурэнцыі і эфектыўнай сістэмы сацыяльнай абароны насельніцтва, ідэі рынкавага самарэгулявання і дзяржаўнага кіравання.

У другой палове 90-х гг. была зроблена стаўка на захаванне буйных прамысловых прадпрыемстваў, захаванне асаблівасцей развіцця сельскай гаспадаркі (фінансавая падтрымка калгасаў), а таксама захаванне сацыяльных гарантый і сацыяльнай падтрымкі. Дзякуючы актыўнаму рэгуляванню эканомікі з боку дзяржавы ўдалося значна знізіць узровень беспрацоўя, павялічыць дабрабыт насельніцтва, пераадолець негатыўныя крызісныя тэндэнцыі ў развіцці эканомікі. Развівалася эканамічная інтэграцыя з Расійскай Федэрацыяй.

2. Сацыяльна-эканамічнае развіццё ў XXI ст.

Асаблівасці і напрамкі сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь у XXI ст. былі вызначаны праграмамі, прынятымі на Усебеларускіх народных сходах у 2001, 2006, 2010, 2016 і 2021 г. Агульнай тэндэнцыяй гэтых праграм і прыярытэтамі дзяржаўнай палітыкі сталі пытанні значнага павышэння ўзроўню і якасці жыцця грамадзян, павышэнне канкурэнтаздольнасці беларускай эканомікі, укараненне інавацый, развіццё прадпрымальніцкай дзелавой ініцыятывы, а таксама стварэнне навукаёмістых высокатэхналагічных вытворчасцей як на базе ўжо існуючых прадпрыемстваў, так і будаўніцтва новых заводаў і фабрык. Акрамя гэтага асабліва ўвага надавалася сельскай гаспадарцы і развіццю розных сацыяльных праграм. Значныя сродкі ўкладваліся ў развіццё аграпрамысловага комплексу, стварэнню высокатэхналагічных гаспадарак,

Прыярытэтам дзяржаўнай палітыкі стала прыняцце і рэалізацыя праграм па развіццю малых і сярэдніх гарадоў, вёсак, пасёлкаў гарадскога тыпу. Значныя сродкі былі ўкладзены ў стварэнне і развіццё інфраструктуры раённых цэнтраў, стварэнне спрыяльных умоў жыцця на вёсцы. Гэтыя мерапрыемствы дазволілі беларускай эканоміцы пераадолець негатыўныя тэндэнцыі развіцця.

Прамысловы комплекс Рэспублікі Беларусь - аснова нацыянальнай эканомікі. Прамысловы комплекс фарміруе: амаль трэць ствараемага ВУП (27,1% у 2021 г.), тры чвэрці экспарту (75–80%), значную суму валютных паступленняў; забяспечвае працоўнымі месцамі чвэрць эканамічна актыўнага насельніцтва краіны. Пры гэтым амаль палову прамысловай вытворчасці фарміруюць прыватныя прадпрыемствы.

Беларуская прамысловасць славіцца многімі таварнымі пазіцыямі: кар'ернымі самазваламі "БЕЛАЗ", калійнымі ўгнаеннямі, тэхнікай заводаў "МАЗ" і "МТЗ", прадукцыяй заводаў "Атлант", "Гарызонт". Актыўна развіваецца нафтахімічная, фармацэўтычная, харчовая, металургічная, хімічная, аўтамабільная, электронная, электратэхнічная галіна і многія іншыя. Значны ўклад у развіццё прамысловасці краіны ўносяць прадпрыемствы лёгкай прамысловасці.

Беларускія заводы і фабрыкі не толькі забяспечваюць патрэбнасці ўнутранага рынку, але і актыўна экспартуюць прадукцыю за мяжу. Вішанкай беларускай эканомікі стаў "Парк высокіх тэхналогій", які актыўна экспартуе ІТ-паслугі ў многія краіны свету. У Беларусі паспяхова рэалізуецца курс на пабудову ІТ-краіны і пераход да лічбавай эканомікі, робіцца стаўка на развіццё ІТ-індустрыі, якая на сёння з'яўляецца адной з галін нашай краіны, што дынамічна развіваецца. Актыўна развіваецца індустрыяльны парк "Вялікі камень", якая з'яўляецца беларуска-кітайскім праектам, які стаў месцам засяроджвання замежных інвестыцый і тэхналогій.

Галоўным дасягненнем развіцця сельскай гаспадаркі Рэспублікі Беларусь стала гарантаванне харчовай бяспекі краіны. Краіна поўнацю забяспечвае сябе неабходнымі прадуктамі харчавання, а таксама актыўна экспартуе прадукцыю сельскай гаспадаркі за мяжу. Дзяржава актыўна ўкладае сродкі ў развіццё вёскі, сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Былі абноўлены і мадэрнізаваны калгасы. Прамысловасць краіны забяспечыла сельскую гаспадарку ўсёй неабходнай тэхнікай і ўгнаеннямі.

Сярод галоўных сацыяльных дасягненняў нашай краіны можна адзначыць захаванне сацыяльнай арыентаванасці дзяржавы. Дзяржава забяспечвае высокі ўзровень сацыяльных гарантый: бясплатную адукацыю і бясплатная якасную медыцыну, пенсіі па ўзросце, сацыяльныя пенсіі. Дзяржава актыўна падтрымлівае шматдзетных сем'яў: выплаты па нараджэнні, прадастаўленне жылля, сацыяльныя льготы, усебаковая падтрымка з боку дзяржавы.

Высокі ўзровень сацыяльнай абароны і падтрымкі забяспечваецца інвалідам і пажылым людзям. Для аказання ім неабходнай падтрымкі сфарміравана і дынамічна развіваецца дзяржаўная сістэма сацыяльнага абслугоўвання. У рамках сістэмы дзяржаўнай адраснай сацыяльнай дапамогі (ДАСД) аказваецца матэрыяльная падтрымка - малазабеспечаным

грамадзянам, сем'ям, якія выхоўваюць малалетніх дзяцей, інвалідам. Беларусь знаходзіцца ў катэгорыі краін з вельмі высокім узроўнем чалавечага развіцця.